

onmiddellijk buiten de kerk van Jezus Christus, ja zelfs buiten het Christendom!" Zou ik dan in mijn artikel Dr. Kuiper hebben willen voorstellen als staande buiten het Christendom?

Juist omdat nu het gansche volgende betoog van Dr. Kuiper mijlen ver langs mij heen ging, heb ik er indertijd niet op geantwoord. 'Leek mij onmogelijk, dat iemand, die mijn artikel goed gelezen had, omtrent mijn bedoeling in het duister kon verkeerden. De „stand des geschils" had ik immers duidelijk als volgt omschreven: „Neen, de vraag is gesteld of de uitdrukking (let wel de uitdrukking, meer niet) „onsterfelijkheid" der ziel wel door den beugel kan, of ze wel schriftuurlijk is, n.l. als aanduiding van de leer dat de zielen van alle menschen eeuwig zullen blijven voortbestaan, hetzij in de eeuwige vreugde hetzij in de eeuwige pijn". Hierover ging het, hierover alleen; wie er iets anders van maakt fantaseert.

Nu Prof. Kuiper weer op deze kwestie terug komt in het No. van 18 April leek het mij goed toch nog even op dit citeeren in te gaan.

Wanneer Prof. Kuiper schrijft, dat men van zijn bestrijding en van de door hem aangevoerde citaten van Dr. A. Kuiper geen nota nam, dan zeggen we: die bestrijding ging langs ons heen en de citaten kenden we allemaal. Prof. Kuiper moge er verzekerd van zijn dat onder de jongere predikanten een innige diepe liefde voor het levenswerk van zijn Vader is; een liefde van dien aard, dat ze drong tot het doorlezen en bestudeeren van al diens werken, al de Herauten van het begin af aan inclusief!

En wanneer Prof. Kuiper beweert, — dat men „achteraf" kwam met de verklaring, dat men het voortbestaan van de ziel of haar onsterfelijkheid (genomen dan in den zin van „voortbestaan" natuurlijk C. V.) nooit ontkend had, dan zeggen we: Dat is mis Professor, die verklaring stond vooraan in mijn artikel, voor het citaat, opdat de lezers zich vooral niet vergissen zouden. „Achteraf" werd door mij zelf heelemaal niets meer over dit onderwerp geschreven.

Ten slotte wil ik belangstellende lezers nog verwijzen naar „Het Werk van den Heiligen Geest", dat prachtige boek van Dr. A. Kuiper Sr., p. 359; het hoofdstuk: Onze dood. Het nauwkeurig bestudeeren van dit hoofdstuk is voor deze kwestie zeer de moeite waard. 'k Geef, alleen om de aandacht te prikkelen, enkele citaten:

„Al wat creatuurlijk leven heeft, kan ook creatuurlijk sterven. En overmits nu ook onze ziel creatuurlijk leven bezit, kan ook aan onze ziel dit creatuurlijk leven ontnomen worden.

Wel, dit geven we aanstonds toe, is in ander opzicht onze ziel onsterfelijk, maar ter voorkoming van verwarring verzoeken we den lezer dit feit een oogenblik uit zijn gedachte te willen stellen. We komen erop terug."

We zien hoe fijn Dr. Kuiper onderscheidt.

Rustig spreekt hij van een sterven der ziel, terwijl hij anderzijds de onsterfelijkheid in den zin van voortbestaan natuurlijk vasthoudt. Die onsterfelijkheid in den zin van voortbestaan omschrijft hij op pag. 364 als: „ze (de ziel) kan niet vernietigd worden".

Nog een uitspraak:

„En evenzoo leefde de ziel van Adam op haar beurt door de beweging, die aan die ziel werd meegedeeld door den Heiligen Geest. Die beweging kon de Heilige Geest aan die ziel alleen meedeelen tengevolge van den band, dien God op wonderbare wijze tusschen die ziel en den Heiligen Geest gelegd had. En toen dus de Heere als straf dien band besloot te slaken, ging door die slaking die ziel dood, en wierd lijk."

Nogmaals verzoeken we het gansche hoofdstuk nauwkeurig te lezen opdat citatenspel, dat onwaarachtig, onzedelijk gedoe vermeden worde.

Bestudeert men nu ook nog wat Dr. Kuiper in E. Voto en de Gemeene Gratie over deze dingen zegt en in heel veel meditaties teekent, dan begint men zoo langzamerhand Dr. Kuipers opiniën in dezen te verstaan.

En die zijn — ik moge dat ten slotte zeggen — zeer mooi en zeer diep en — naar ik geloof — al te weinig bekend.

H.

C. V.

BRIEF UIT AMERIKA

„Fundamentalisme".

Men weet in Nederland wel zoo ongeveer, wat met het woord „Fundamentalisme" in de Amerikaanse kerkelijke wereld wordt bedoeld. De Fundamentalisten willen tegenover de modernen de „fundamenten" van de aloude Christelijke leer vasthouden. Toen de gereformeerden in de „Presbyterian Church in the U.S.A." hun beklag inbrachten tegen het overheerschend modernisme in dat kerkverband, ontvingen ze dan ook van de Fundamentalisten alle sympathie.

Toen de gereformeerden echter hun kerkelijk proces doorzetten wilden, zoo noodig tot afschei-

ding toe, waren er vele van de Fundamentalisten, die niet meegingen. Na de scheiding zijn er dan ook velen in de oude kerk gebleven.

Dit schijnt eerst wel vreemd. De Fundamentalisten zijn immers heel orthodox. Velen hunner zijn premillennialist. En daaronder zijn er weer velen, die meenen, dat als men geen premillennialist is, men eigenlijk ook niet volbloed orthodox kan zijn.

Men zou dus mogen verwachten, dat deze Fundamentalisten een afscheiding met vreugde zouden begroeten. En toch is dat niet algemeen het geval geweest. Daar is bijvoorbeeld het „Dallas Theological Seminary" te Dallas, Texas, waar men niet slechts premillennialist wil wezen, maar waar men de geschiedenis des heils in zeven perioden splitst. Het zoogenaamde bizondere van deze perioden wordt dan zoo op den voorgrond gesteld, dat de leer des genadeverbonds er feitelijk mee verloren gaat. En men meent dan, met deze leer van „dispensations" wel bijzonder dicht bij de Schrift te blijven.

Maar wat wil nu het geval? Deze „dispensationalist", en een groot deel der Fundamentalisten zijn „dispensationalist", willen gewoonlijk van een afscheiding niets weten.

De reden hiervoor ligt juist in hun leer van de „dispensations". Ik kan dit met een voorbeeld verduidelijken.

Een van de „graduates" — leerlingen — van Westminster Seminary heeft nu al maanden lang getracht, zijn gemeente over te halen zich met hem bij de pas verleden jaar afgescheiden „Presbyterian Church of America" te voegen. Nu zijn er sommigen in zijn gemeente, die gewoonweg modern zijn, en hem dus met alle kracht tegenwerken. Maar het orthodoxe gedeelte van zijn gemeente bestaat grotendeels uit deze „dispensationalist". Hen wilde hij dus overtuigen, dat het zonde was, in het oude kerkverband te blijven, waar het Woord en de sacramenten niet zuiver worden bediend, en de tucht wordt nagelaten.

Maar meent ge nu dat hij gehoor kan vinden? Toch neen. Een welmeenend vrouwtje sprak hem onlangs toe ongeveer als volgt: „Jezus komt toch spoedig weer. Werk hier maar voort in deze gemeente. We waardeeren uw werk. Er worden zielen voor Jezus gewonnen. Verkwist uw tijd nu niet met allerlei getwist in de kerk over dit en dat."

Toen de „dominee" haar vroeg, hoe het kwam, dat ze zoo stellig overtuigd was, dat Jezus spoedig komt, wees ze hem op Matth. 24:34, waar Jezus zegt, dat „dit geslacht geenzins zal voorbij gaan, totdat alle deze dingen volbracht zijn". Met „dit geslacht", zei ze, bedoelde Jezus niet, het geslacht dat toen leefde, maar het geslacht, dat het begin van de vervulling der teekenen, waarvan Jezus in Mattheus 24 spreekt, heeft gezien. Dat geslacht zijn wij. Dus behoeven we niet langer bezorgd te wezen over het volgende geslacht. We behoeven niet toe te zien, dat het volgende geslacht onder de zuivere prediking des Woords wordt groot gebracht. Jezus komt toch eer dat het volgende geslacht is opgegroeid.

* * *

Dit is een voorbeeld van de redeneeringen onder het volk. Wat de predikanten betreft, mag ik ook met een voorbeeld verduidelijken. Een hunner schreef onlangs een boek. In dat boek wees hij op het eerste hoofdstuk van Genesis, waar van de schepping van zon, maan en sterren wordt gesproken. De zon, zei hij, beeldt den Christus af, de maan de gemeente van Christus, en de sterren de leden der gemeente. De maan heeft geen licht van zichzelf, maar de sterren wel. Dus, wat ook met de gemeente van Christus gebeurt, hoofdzakelijk is, dat wij ieder persoonlijk als volgelingen van Jezus ons licht laten schijnen.

Wat hem persoonlijk betreft, heeft deze predikant dan ook een roeping naar een gemeente in New-York aangenomen in de oude kerk. Hij en anderen houden het er voor, dat, voorzover zij persoonlijk niet verhinderd worden het evangelie te prediken, zij niet aan een kerkelijk proces tegen de modernen mee willen doen.

Het gevolg van dit alles is, dat vele van de „dispensationalist" in de oude kerk zijn gebleven. Hoe ze zich daar nu thuis kunnen gevoelen, is wel een raadsel, behalve dat het door hun valsche kerkbegrip eenigszins wordt verklaard.

* * *

Maar nu kom ik tot een nog droever geschiedenis. Toen Israël Egypte verliet, ging er ook gemengd volk mee uit. En toen „The Presbyterian Church of America" de oude kerk verliet, gingen er ook dispensationalisten, halve dispensationalisten en kwart dispensationalisten mee uit. Ze waren het naar het scheen, met Machen en de zijnen eens. In den strijd tegen het modernisme stonden ze hem bij. Ook wilden ze, in onderscheiding van andere dispensationalisten, mee uittrekken. Maar nu het niet meer kan blijven bij een negatief optreden tegen het modernisme, maar we van het negatieve tot het positieve bouwen naar gereformeerden stijl moeten voortvaren, nu blijkt het wel, dat ze niet verder mee willen gaan.

Ik word dan nu wel gedrongen te spreken van een nieuwen strijd. Deze strijd is er nu binnen

de wanden van de pas afgescheiden kerk. De twee partijen zijn nu niet meer de orthodoxen en de modernen. De twee partijen zijn nu de Gereformeerden en de Fundamentalisten, die meest ook met den zuurdeesem van het dispensationalisme zijn doordrongen.

De strijd pakt zich ook nu weer saam rondom den zelfstandigen zendingsraad en Westminster Seminary.

In den zendingsraad waren de Fundamentalisten reeds vóór Dr. Machens dood sterk genoeg om Dr. Harold S. Laird in zijn plaats als president van den board te verkiezen. Dat was het eerste sein tot den aanval op de gereformeerden. Wat er van den zendingsraad zal worden, staat nog te bezien. Binnen een maand zal er weer een verkiezing van bestuursleden plaats hebben en dan zal wel blijken of de gereformeerden in de toekomst de controle in handen zullen hebben. Op het oogenblik staat de zaak donker.

* * *

Wat Westminster Seminary betreft is er, menselijk gesproken, geen gevaar, dat de Fundamentalisten veel veld zullen winnen. Wel heeft deze inrichting nog weer een verlies geleden, daarin, dat Dr. Allen Macrae „assistant-professor" in het Oude Testament, op Maandag 27 April heeft bekend gemaakt, dat hij de school gaat verlaten. Ook zijn drie leden van den board heengegaan. Maar dit toont slechts, dat ze wel wisten, dat ze toch niet blijven niets konden beginnen.

Natuurlijk zijn er ook hier wel moeilijkheden, maar deze zijn voornamelijk financieel. De inkomsten der school worden door het debat geschaad.

Ik mag in dit verband nog wel afzonderlijk melden, dat één van de punten van critiek die op de faculteit van Westminster wordt geoefend, met het gebruik van sterken drank te doen heeft. De Fundamentalisten zijn over het algemeen geheel onthouders. Als men in het geheel geen sterken drank gebruikt, ook geen wijn, en daarbij niet rookt, is dat een teken, dat men nabij God wil leven. Daartegenover staat, dat als men geen geheelonthouder is, men daardoor blijk geeft van onverschilligheid in den Christelijken levenswandel. Men begrijpt dus, dat de faculteit van Westminster, die het geheelonthoudersstandpunt niet als zedelijk of kerkelijk bindend wil leeren, volgens de Fundamentalisten gevaarlijk wordt voor de toekomst van „The Presbyterian Church of America". Dr. J. Oliver Buswell Jr., president van Wheaton College, en verleden herfst voorzitter van de algemeene synode, is een van de voornaamste leiders van de Fundamentalisten.

Men kan dus wel zien, dat de pas afgescheiden gereformeerden met veel moeilijkheden hebben te worstelen. In hoeverre de strijd openlijk op de algemeene synode, die in Juni te Philadelphia bijeenkomt, zal losbarsten, is nog niet met zekerheid te zeggen. Maar wel is het duidelijk, dat de wolken zich samenpakken. En nu moeten we het doen zonder de leiding van Dr. Machen.

C. VAN TIL.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

De laatste worsteling voor een christelijke school?

In verband met een verzoek van de Redactie om een en ander te willen schrijven over hetgeen zich op het oogenblik in Duitschland afspeelt op religieus gebied, lijkt het me het geschiktste eerst maar eens iets mee te deelen van den strijd, die daar nog wordt gestreden voor het behoud van een „Christelijke school". Wanneer ik schrijf „Christelijke school", dan moet men niet denken, dat we daarin te doen hebben met een Christelijke school in onzen zin van het woord; de Duitse Christelijke scholen zijn alle staatscholen, waar de ouders feitelijk niets hebben te zeggen, en de „Christelijkheid" van het onderwijs wordt bepaald door den onderwijzer. Die is volgens de wet verplicht, ook godsdienstonderwijs te geven, maar hoe dat soms gaat, wanneer de onderwijzer ongelooft is, laat zich denken. Ons zijn daarvan heel sterke staaltjes bekend.

Die scholen zijn ook confessioneel in zeer ruimen zin: Protestantisch en Rooms, terwijl de protestantsche scholen dan nog weer of Gereformeerd, of Lutherisch zijn georiënteerd.

Er is onder het nieuwe bewind echter een zeer sterk streven gekomen, om al die verschillen op te heffen, en een eenheidsschool te stichten: de z.g. gemeenschapsschool. Daar zullen alle kinderen heen zonder onderscheid van godsdienstige overtuiging.

Voor die nieuwe richting wordt zeer sterk propaganda gevoerd onder begunstiging van de autoriteiten, die echter in het algemeen niet actief optreden; dat geschiedt vanwege de eenige partij, die nog in Duitschland bestaat: De nationaal-socialistische. Door haar wordt met alle kracht gestreefd naar de opheffing der confessionele staats-

scholen en
heidsschool.
Welke ma-
gewend, wi-
Nu bestan-
een Vere-
der wijs, o-
meer in on-
niet stil zit,
van het pr-
Heer H. W.
oproep aan
advondt-
hier volgen
men cerbie-

Geliefde E-

Mij is
ziden ste-
heden eig-
deren, da-
schare kin-
gaan, ma-
denzelfden
woord te g-
zoo mogeli-
voorlichting
Moge het

Beginnen
voorstande-
zoals men
school, en
prijsgeven,
We vang

groot ver-
al jaren a-
innert, wa-
zonder twi-
wat daar
weging, ze-

leiding, eer-
Blitz" en
taal hebbe-
tijd weer i-
wel merke-
zaait, zal a-
van deze b-
durven bew-
te hoven. N-

vuil boek,
Christus a-
gepeupel d-
zegt, dat
geen nieuw
vuil geen
idee zijn, d-

de liefdad-
heid Beth-
door med-
moet verwa-
40.000 boe-
wreed en

Positief C-
middelaars-
De eische-
vatte den 2-

doordat hij
zuiver „vö-
wendigen s-
school wor-
onderwijs
Duitsche s-

psychische
en zich lan-
een „völk-
dat we hee-
der toestar-

Kerk geen
de kinderen
Moeten c-
weging ook
Dan moet

Nietwaar-
die daarin
der Reform-
menschen-
bestaan, ev-

beledan, al
niet meer
der kerk in-
maar ook
school doe-

dat zooveel
onderwijzen
gesteld.
En nog

niet maar
onderwijzer
voor de Ch-
tegendeel e-

die zich p-
stellen, en
beschikba-
enkele ken-
ling zijn g-

onderwijzen
in het alge-
antwoord.
lijke onder-
grooten wo-

- 1) De Bliks
- 2) De Door
- 3) Duitsch;
- 4) Duitsch;
- 5) De Duits
- 6) Een moe
- 7) Duitsch;

iden kerk. De orthodoxen en nu de Gereformeerden, die meest dispensationaal saam rondom Westminster

undamentalisten, erk genoeg om als president was het eerste beelden. Wat er n, staat nog te weer een ver hebben en dan a in de toekomst hebben. Op het

eft is er, men- de Fundamen- Wel heeft deze geleden, daarin, professor" in het April heeft be- verlaten. Ook engegaan. Maar en, dat ze toch

moelijkheden, ancieel. De in- het debat ge- vel afzonderlijk van critiek die wordt geëfend, te doen heeft, algemeen geheel- el geen sterken en daarbij niet nabij God wil men geen ge- blijk geeft van n levenswandel, an Westminster, niet als zedelijk gens de Funda- le toekomst van "merica". Dr J. Wheaton College, de algemeene leiders van de as afgescheiden eden hebben te openlijk op de te Philadelphia niet met zeker- tuidelijk, dat de moeten we het achen.

C. VAN TIL.

KERKEN

Christelijke school?

de Redactie om ter betgen zich is speelt op reli- eschiktste eerst den strijd, die met behoud van eer ik schrijf en niet denken, el een Christo- woord; de Duit- staatsscholen, ben te zeggen, onderwijs wordt e is volgens de rwijs te geven, r de onderwij- . Ons zijn daar-

eel in zeer rui- sch, terwijl de eer of Gerefor- erd. echter een zeer verschillen op stichten: de z.g. zullen alle kin- in godsdienstige

zeer sterk pro- ag van de auto- een niet actief le eenige partij, e nationaal soci- alle kracht ges- sionele staats

scholen en de vervanging daarvan door de een- heidsschool.

Welke middelen daarvoor soms worden aan- gewend, willen we maar liever niet noemen.

Nu bestaat in Duitschland sinds vele jaren ook een Vereeniging voor Christelijk Onderwijs, die streeft naar een Christelijke school meer in onzen zin van het woord. Dat ook deze niet stil zit, bewijst een circulaire van den leider van het praktische werk dezer vereeniging, den Heer H. Windel. We laten den inhoud van dezen oproep aan de „evangelische ouders“, die in de adventsdagen van het vorige jaar het licht zag, hier volgen. Het is een kloek getuigenis, waar men eerbied voor moet hebben.

Geliefde Evangelische Ouders!

Mij is in de laatste weken en maanden van zooveel zijden steeds weer hetzelfde gevraagd, n.l. hoe het heden eigenlijk staat met de school onzer kin- deren, dat ik me, als een vader, die zelf een groote schare kinderen heeft, die heden nog naar school gaan, maar heb voorgenomen om allen die zich in denzelfden noodtoestand bevinden, een uitvoerig ant- woord te geven op de vragen, die ons allen ontrusten; zoo mogelijk met de bedoeling, daarmee velen van voorlichting te dienen inzake den waren toestand. Moge het niet ongezegd blijven!

Beginnen we dan maar met eens te zien, wa de voorstanders van een „gemeenschapsschool“ of — zooals men in den laatsten tijd zegt — de Deutsche school, en wat ook zij die de school met den Bijbel prijsgeven, ons hebben te verkondigen.

We vangen aan met de Duitse-gelooften. Hun groote vergadering in het Sportpaleis te Berlijn ligt al jaren achter ons, zoodat niemand zich meer her- innert, wat daar is voorgevallen; en toch zou het zonder twiifel goed zijn, dat men in gedachten hield, wat daar duidelijk is uitgesproken. Nadat deze be- weging, zeker ook tengevolge van een crisis in haar leiding, een tijd stil is geweest, hoewel haar bladen „Der Blitz“¹⁾ en „Der Durchbruch“²⁾ een zeer duidelijke taal hebben gesproken³⁾, wordt in den allerlaatsten tijd weer ijverig propaganda gevoerd. Men kan daarbij wel merken de waarheid van het woord: Wie wind zaait, zal storm oogsten. Want wat o.a. een spreker van deze beweging den 17den October in Siegen heeft durven beweren⁴⁾, gaat alles, wat tot nu toe gebeurde, te boven. Niet alleen stelde hij den Bijbel voor als een vuil boek, Paulus als een geraffineerde klant en Christus als een oproerkraai, opgekomen uit het gepeupel des volks, maar hij gaat zelfs zoover, dat hij zegt, dat men op de plaats van het Christendom geen nieuwe religie hoeft te stellen, daar er voor zulk vuil geen surrogaat bestaat. Christus zou de eene idee zijn, Duitschland de andere. Ja, hij wijst zelfs de liefdadigheid af, die in de stad der barmhartig- heid Bethel⁵⁾ wordt beoefend, en meent, dat men door medisch ingrijpen deze menschen uit het leven moet verwijderen, daar men met het geld in één jaar 40.000 hoorderijen in cultuur kan brengen. Zij waren wrede en wilden niets met leed te doen hebben. Positief Christendom was het Christendom, dat elk middelaarschap bij God, dus ook in Zijn Zoon, afwees.

De eischen op schoolgebied van deze kringen be- vatte den 23sten Juli van dit jaar de „Durchbruch“, doordat hij de Deutsche school eischte als een zuiver „völkische“⁶⁾ school, zoowel naar haar in-wendigen als uitwendigen opbouw. In geen Deutsche school worde door den staat begunstigd Christelijk onderwijs gegeven. Het Christendom worde in de Deutsche school behandeld, insoover het nog aan de psychische werkelijkheid van het volk beantwoordt, en zich laat zien als de innerlijke tegenstander van een „völkische“⁷⁾ staat. Men is er van overtuigd, dat we heel spoedig psychisch⁸⁾ en religieus gezond- der toestanden in Duitschland zullen hebben, als de Kerk geen religieuze modder meer op de zielen van de kinderen kan leggen.

Moeten de onderwijzers van de Deutsche geloofsbe- weging ook de opvoeders van uw kinderen worden? Dan moet ge u voor de Deutsche school verklaren.

Nietwaar, gij gevoelt met mij den grooten nood, die daarin bestaat, dat deelen van de groote Kerk der Reformatie heden publiek en in 't verborgen uit menschenvrede en uit bezorgdheid voor hun eigen bestaan eveneens een school, waar Christus wordt beliden, als opvoedingsschool voor hunne kinderen niet meer noodig achten. Ik verwijs naar de houding der kerk in Thüringen, die toch voldoende bekend is, maar ook naar het prijsgeven van de Christelijke school door den „opperkerkerad“ in Würtemberg, dat zooveel kwaad bloed bij Christelijke ouders en onderwijzers heeft gezet, en hen in zooveel teleur- gesteld.

En nog zwaarder drukt het ons, dat we niet alleen niet maar zoo weinig evangelische onderwijzers en onderwijzeressen hebben, die het nog met vreugde voor de Christelijke school opnemen, maar dat we in- tegendeel daarvan een groot getal kunnen opnoemen, die zich publiek op de zijde van de Deutsche school stellen, en zelfs hun handteekening daarvoor hebben beschikbaar gesteld. Het is waar, dat we er ook enkele kennen, die daardoor in groote gewetenskwel- ling zijn geraakt. Maar op de vraag: Waar zijn de onderwijzers voor de Christelijke school? moet toch in het algemeen met een schouderophalen worden ge- antwoordd. Dat ver in het rond de niet meer Christe- lijke onderwijzers met groot enthousiasme en met nog grootere woorden het voor de gemeenschapsschool op-

nemen, verwondert ons, die het verleden kennen, in het geheel niet. Alleen geloof ik, dat deze onder- wijzers voor het meereendeel zeer ontkoelheid zullen zijn, wanneer ze van bevoegde plaats vernemen, dat zij, die de gemeenschapsschool van het derde rijk met de simultaanschool van gisteren en heden ver- wisselen, ook duidelijk het derde rijk met den partij- staat van vroeger verwisselen; en dat de simultaan- school het typische product is geweest van den staat zonder wereldbeschouwing. Er bestaat dus geen neutrale staatschool meer, en daarom zijn de kam- pioenen voor de oude staatschool of van meening veranderd, of ze hebben nog heel niet begrepen, waar het eigenlijk om gaat. De nieuwe gemeenschapsschool is de school van de „völkische“ wereldbeschouwing onder bescherming van den staat.

Is het bij dat alles te verwonderen, dat de evan- gelische ouders zonder te weten waar het om gaat, worden bang gemaakt, en radeloos voor de gewichtige vraag staan, naar welke school ze hun kinderen moeten sturen? En ik zou er voorzeker geen vreugde in heb- ben, gelet op alles wat zich op schoolgebied in onze scholen heden afspeelt, mij verder nog voor de in- standhouding en vernieuwing van deze school in de bres te stellen, indien niet één besef torenhoog boven alle ondervindingen en teleurstellingen uitstak, en dat besef is dit, dat de heilige wil van God van U en mij eischt: „Vertrouwt mijne zonen en het werk mijner handen aan Mij toe!“⁹⁾ Daar ik weet, dat niets en niemand mij de laatste verantwoordelijkheid voor mijne kinderen en ook voor de jeugd van ons Deutsche volk kan ontnemen, maar dat wij ze voor Gods troon dragen en rekenschap moeten afleggen, kan er in deze moeilijkheid geen sprake zijn van uit-den- weg-gaan, en zich-verontschuldigen en rekening-houden met menschen en omstandigheden. Waar reeds men- schelijke rechtvaardigheid en overheden te vreezen zijn, hoe gansch anders zal dan God richten, indien wij zon- digen tegen Zijn heiligen wil met betrekking tot de gaven, die Hij aan ons heeft toevertrouwd. Daarom, Gods Woord zegt ons en ons aan Gods Woord gebonden geweten betuigt ons steeds weer, dat we onze kinderen moeten opvoeden in de vreeze en de vermaning des Heeren.

Derhalve moeten we een school eischen, waarin Gods Wet en het Evangelie van zijn geliefden Zoon het heerschende beginsel der opvoe- ding is. De school zal in de toekomst meer dan in het verleden een plaats der prediking zijn. Het komt, zooals de leider van ons volk zegt, niet meer zoozeer aan op de kennis, als op de karaktervorming, d.w.z. op het geweten, en zoo zijn we van harte dankbaar, dat de leider door zijn plaatsvervanger dadelijk in 1933 een decreet heeft uitgevaardigd, en wel het meest gewichtige, dat uitspreekt, dat het geloof voor een ieder de meest eigen aangelegenheid is, die hij met zijn geweten heeft te verantwoorden. Gewetensdwang mag niet worden uitgeoefend. Dat voor ons echter de opvoeding een zaak des geloofs en des gewetens is, daaraan moest toch niemand twifelen, nietwaar, die weet, dat Christelijke opvoeding alleen daar bestaat, waar men besloten is dat als werkelijkheid in gehoor- zaamheid ernstig te nemen, wat het Woord Gods ons als de werkelijkheid van ons leven openbaart. Willen we gehoorzame kinderen hebben, zoo kunnen we hen slechts door de gehoorzaamheid aan God en Zijnen Christus aan ons verplichten. De Christelijke school, die wij op het oog hebben, is dus een school, waarin de opvoeder, de ouders en de kinderen zich stellen onder den God des hemels en der aarde. Die ons in Zijn Woord de Wet heeft gegeven, en in Zijn Zoon heeft verlost.

Nu is het echter volkomen duidelijk, dat dit geloof niet al onze volksgenooten beheerscht, en dat ook de overheid geen geloof wil voorschrijven. Daarvan ge- tuigt niet alleen het boven vermelde decreet van den plaatsvervanger van den leider, maar eveneens een leerzame opmerking van den Minister van Oorlog voor de beëdiging van de soldaten op 7 Augustus 1936. De eed op het vaandel, zoo verklaarde de Minister, is een religieuze eed, maar veronderstelt geen Christe- lijke belijdenis. De woorden „bij God“ maken het de aanhangers van niet-Christelijke richtingen ook mo- gelijk, den eed op het vaandel bij het hoogste wezen van hun belijdenis te zweren. En ten slotte heeft de Minister van binnenlandsche zaken tegelijk in naam van den plaatsvervanger van den leider en van den Minister van Eeredienst de aanduiding van religieuze belijdenissen opnieuw geregeld. In de toekomst moeten in publieke lijsten, formulieren en stukken op grond van onze verklaringen onderscheiden worden:

1. Die tot een godsdienstige gemeenschap behooren.
2. Die in God gelooven.
3. Die zonder geloof zijn.

Nietwaar, ge zult me toestemmen, dat door al deze maatregelen onmiskenbaar door de overheid publiek wordt erkend het feit, dat we in Duitschland geen eenheid van geloof en geweten hebben, en daarvoor dus vrijheid wordt gewaarborgd.

Op het gebied der school liggen de dingen precies zoo. Het is te begrijpen, dat zij, „die in God gelooven“ en „die zonder geloof zijn“ onder ons volk, er tegen op komen om in de Christelijke scholen als meester onderwijs te geven, of als ouders hun kinderen daar- heen te sturen. Ik weet, dat de Christelijke Gemeente zich aan elk menselijk geweten voor God bewijzen moet door openbaring der waarheid, zoodat van dit standpunt gezien de eisch van een Christelijke op- voeding voor de komende generatie van heel de Deutsche jeugd verplichtend is. Anderzijds zien we echter ook, welk een heillooze verwarring reeds nu door de rechtsgelijkheid der verschillende geloofs- opvattingen (richtingen) in onze Christelijke scholen wordt aangericht. We kunnen het daarom slechts begroeten, wanneer de overheid door 't scheppen van duidelijke rechtsverhoudingen voor de afzonderlijke richtingen op schoolgebied rekening houdt met de belangen der ouders volgens hun geweten, en moeten

allechts verwachten, dat hun een vrije beslissing worde gewaarborgd. Zoo heeft de leider met de roomse kerk het concordaat gesloten, waarvan de Minister voor opvoeding Rust in Guben zei: We hebben in het concordaat de confessionele scholen zekerheid gegeven. Wat we beloofd hebben, houden wij! Zoo verklaarde minister-president Mergenthaler in Stutt- gart in zijn oproep voor de nieuwe Deutsche school: „Het staat de ouders vrij, naar welke school ze hun kinderen willen sturen. Die ouders, die meenen, dat ze hun kinderen niet naar de Deutsche volkschool kunnen sturen, hebben ook verder de gelegenheid hunne kinderen, zooals tot nu toe het geval was, naar de evangelische of roomse volkscholen te sturen.“

Ge ziet dus — van de zijde van de regeering wor- den ons heel geen principieele moeilijkheden in den weg gelegd. Waar vandaan de moeilijkheden in af- zonderlijke gevallen komen, hoef ik niet te zeggen. Dat merkt ge precies als alle evangelische ouders. We moeten er ons ook niet over verwonderen, dat het Christendom, als zijn Heere en Meester, een bestreden en aangevochten zaak in de wereld is, maar moeten ons de beloften, die er op rusten, veel meer toeëigenen, als wij om Zijns Naam wil worden gesmaad en vervolgd. Benadeeling in onze sociale positie en in het maatschappelijke leven wordt zeker door de regeering niet goedgekeurd, maar is in bijzondere gevallen wel niet te vermijden. In elk geval moeten we ons door menschenvrede nooit laten afhoun- den van onze gehoorzaamheid jegens het Woord en den Wil van God.

Stellen we ons ten slotte kort voor, welk een groote zegen niet alleen voor onze eigen kinderen, maar ook voor heel ons geliefde volk daaruit zal voortkomen, wanneer we onwankelbaar vasthouden aan de evan- gelische Christelijke school. De onderwijzers zullen moeten beslissen, aan welke school ze willen onder- wijzen. Daardoor krijgen we voor onze evangelische Christelijke scholen slechts zulke onderwijzers, die vrijwillig en met vreugde hun Christelijke verant- woordelijkheid voor God en de menschen zullen dra- gen. Ik ben zonder eenige zorg, dat er niet vol- doende onderwijzers zouden zijn, wanneer de ouders van te voren maar vast in het geloof op hun eisch staan. Dan zullen we het beleven, dat onze Christe- lijke scholen hoe langer hoe meer bronwetten voor ons volk worden. Er zullen karaktervolle, Christelijke personen uit haar voortkomen, die, zooals in de groote geschiedenis van ons volk, ook in de toekomst in tijden van nood zich bereidwillig zullen geven om een voorbeeld te zijn van ware volksgemeenschap. We zullen daarmee ten slotte de kern vormen voor een Christelijke school, die heel het Deutsche volk omvat, wanneer de naar mijn overtuiging vergeefsche pogin- gen om op een anderen grondslag een eenheid van geloof en gezindheid te vormen, zullen blijken zonder gevolg te zijn gebleven.

Daarom, geliefde ouders, we mogen de dingen be- schouwen, zooals we willen, ik kan tot geen andere slotsom komen, dan dat het 't opnemen voor de evan- gelische Christelijke school een weliswaar niet gevaar- looze, maar toch karaktervolle belijdenis is tot God en tot de door Hem ingestelde overheid, en daarmee een dienst aan het volk. Wie waagt het, in optien tot God, met ons deze geloofshouding aan te nemen? Mocht ge nog meer vragen hebben, zoo ben ik gaarne bereid, U uit mijn ervaringen en worstelingen met raad te dienen. Mochten onze wapenen in den strijd geestelijk van aard zijn, zoodat de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, ons bewaard blijve.

Uw getrouwe,

HERMANN WINDEL

Zoo schreef de heer Windel nog „im Advent 1936“. Sedert hebben we in „De Standaard“ en andere bladen kunnen lezen, dat hij in arrest is gesteld.

Hij is ook weer losgelaten.

Alleen maar — in de „Mededeelingen“, die maan- delijks door de schoolvereeniging worden uitge- geven, komt in het nummer voor Maart/April het volgende bericht voor:

„We moeten onzen vrienden, in het land verspreid, de volgende medede- ling doen: Onze leider van het praktische werk (Reichsverbandswart), broeder Hermann Win- del, heeft zich genoodzaakt gezien, zijn bevoegd- heden ter beschikking van het bestuur der ve- eeniging te stellen. Het bestuur heeft zijn ontslag- aanvraag aanvaard.“

Onze beweging doorleeft een moeilijken tijd. We hebben echter het vaste vertrouwen, dat de Heere ook in de toekomst met ons zal zijn. Het doel van ons werk en van onzen strijd blijft „De School met den Bijbel“. Daarin weten we ons één met onze broeders en vrienden, op wier trouw aan de beweging we rekenen.“

Is het de laatste worsteling, die zal eindigen in een algeheele opheffing van de confessionele scholen, om voor de nationaal-socialistische een- heidsschool de plaats te ruimen?

We weten het niet.

Maar we weten wel, dat menschen, die den „heeren neo-calvinisten“ de „verkwanseling van de school der gebeden“ voorhouden, plannen heb- ben aangekondigd, welke meer lijken op het willen stichten van eenheidsscholen naar Duitsch model, dan van „scholen der gebeden“.

VAN RAALTE.

1) De Bliksem.

2) De Doorbraak.

3) Duitisch: recht deuchtig gefunkt haben.

4) Duitisch: geleistet hat.

5) De Deutsche Christelijke stichtingen van barmhartigheid van Dr von Bodelschwingh; te vergelijken met onze stichtingen van barmhartigheid; wat in Nederland verspreid is over ver- schillende plaatsen en stichtingen, heeft men daar bij elkaar.

6) Een moeilijk te vertalen woord; zooiets als: nationaal.

7) Duitisch: Seelisch.

8) Jes. 45:11b; vertaling Prof. Dr J. Ridderbos, in de Korte Verklaring, waarmee in dit geval de Deutsche vertaling overeenstemt.